

# TIMISIANA.

Viétia prin lupta!

Foia pentru trebuintele poporului roman.  
Apare in fie-care dumineca.

Lupta pentru viétia!

## Pretiu!

Pentru Austro-Ungaria:  
pe un an întreg . . . . . 4 ft.  
pe  $\frac{1}{2}$  de an . . . . . 2 ft.  
pe 3 luni . . . . . 1 ft.

Pentru strainatate:  
pe un an . . . . . 14 franci.  
pe  $\frac{1}{2}$  de an . . . . . 7 "  
pe 3 luni . . . . . 4 "

Un numer costa 10 cr.  
Anuntiuri se publica cu 6 cr. de sir pentru fie-care publicare  
si 30 cr. timbru.

Redactiunea si administratiunea foiei e in Timisióra (Meierhöfe, Schwanengasse 49) unde sunt a se adresa tote corespondintiele pre cum si banii de prenumeratiune.

Manuscripte nefolosite nu se retrimit.

Epistole nefrancate nu se primesc.

## Invitare de prenumeratiune

la

### TIMISIANA

Deschidem abonament la foia noastră ro gand pre toti domnii preoti, investitori si carturari romani se ne spriginésca modesta întreprindere, cu atât mai vertos, ca pretiu ei este de tot moderat, astfel, incat si cel mai serac om póte se si-o procure — ear marimea si cuprinsul foiei dá prilej destul — celor ce o doresc — a se indeletnici in cetirea si scrierea limbei romane.

Pretiu foiei e urmatoriu:

Pana la finea anului 1885 . . . 3 ft.  
" " " " lunei septemb. . . 2 "  
" " " " Juniu . . . 1 "

Abonamentele se fac cu multa inlesnire prin asemnari postale (Posta-utalvány Postanweisung.)

Dela diece esemplare se dá colec-tantelui un esemplariu gratuit.

La cerere, trimitem numer de-proba bucuos orisicui, si fara plata.

Numere complete avem dela inceput.

Administratiunea  
„Timisianeii“.

## Foisióra.

### Piperea harambasi'a hotilor.\*)

Cati voinici de o séma fura  
Toti o céta se facura  
Harambasia si-au gasit  
Pe Piperea cel vestit,  
Voinic ager la natura  
Facut bine la statura:  
Bun la mana, gros la vine  
Ce apuca tiene biae.  
Si Piperea le graá  
Cu glas ager porunceá:  
Alelei, feciorii mei  
Vitejilor, pui de lei,  
Stati pe loc, ve odihniti,  
Armele vi le gatiti

## Comorile naturei nefolosite de noi.

(M) Fie care om harnic isi dá seara socoteala despre lucrul savarsit peste zi; isi face bilantiul se véda daca au muncit cu folos, si 'si chibzuesce ce are se faca mane-zi. Daca din socoteala lui se vede un folos, un castig óre-care material, daca vede bietul om ca nu a muncit in zedar: se simte atat de fericit, atat de multiemit si de satisfacut, incat nu simte oboseala muncii avute peste di, si nu'i vine a crede ca intru adevér au muncit greú tóta ziu'a, ei inbarbatat de folósele muncii, daca nóptea sosita nu iar zice negrul ei „dormi“ — ar fi in stare sa se arunce din nou in vir-tejul lucrarilor si a muncii, ca se mai a dune, sa 'si mai sporeasca castigul dilei trecute.

Si ce mahnit, cat de tare jignit in drepturile sale ca om, ca aceea fiintia facuta dupa chipul si asemenarea domnului din ceriu, care are se stapanésca univ-ersul, cu tóte averile lui; cat de mahnit dic nu se simte acel nenorocit muncitoriu, care cu tóta harnicia sa, cu tóta rivna sa truditóre, dendusii seara socoteala, nu vede nici un castig; sau acesta e atat de mic incat nu'i ajunge nici pentru cheltuielile

casnice! Se simte indoit de ostentit; nóptea 'i pare sosita de mult si ar dori ca aceea se'l acopera cu aripile ei pe vecia, ca ve-cinic se póta dormi, sa nu mai munceasca in táina, fara folos.

Folosul, castigul material! ? —

Iata aceea ce inbarbateaza pe acela ce vede trud'a sa incoronata de folos la munca si mai mare, si arunca in trandavia pe acela, care cu tóta munca lui sdrobotóre nu afla alt rezultat decát lipse, neajursuri necas pe tot pasiul.

Aprópe optspredece veacuri de cand ne aflam noi in tiér'a si pe pamantul pe care suntem asiediati si astadi. Nu ni-a dat nime tiér'a in dar, nu ni-a facut nime present cu pamentul acest'a bogat in frum-setiele naturei si avut in comorile ascunse si necunoscute de noi, — ei stabunii nos-tri lau castigat acela cu sangele scump al lor, si eara stramosii nostri l' au ape-rat in contra dusmanilor carii voeau se ni 'l rapésca. De optspredece veacuti avem pamantul acesta roditoriu si avut in comori de tot felul, si déca astadi ne tragem so-coteala ca de atata vreme ce folóse am castigat din el; venim la rezultatul ca tóta munca întrebuintiata a fost zedarnica, — ostanelele nóstre numai cu aceea sau ales

Si porniti toti dupa mine  
Se ve 'nvetiu a trai bine;  
Hai fecior dupa fecior  
Calcati toti intr'un picior  
Cine urm'a va vedea  
Se dica ca-i num'a mea!  
Hai se trecem Dunarea  
La betran'a Servian'a  
Ca-i betrana, alba, sura,  
Si-a strins bani preste mesura;  
Betran'a-i plina de dile  
Si-a strins galbini preste fire  
Trebe dara premeniti  
Se nu siedia ruginiti!  
Haidati feciori dupa mine  
Se ve 'nvetiu a trai bine,—  
Dar' Piperea i cá si dracul  
Seie rendul si neravul.

Dunarea ca mi-o trecea  
Pe-o luntritia mitutea  
Facuta din lemn uscat  
Si usióra de portat.  
La betran'a ca-mi soseá,  
Dela póta toti strigá,  
Se le dé salasiu de séra  
Cau fugit din alta tiéra;  
Au fugit de catania  
De bir greu, de iobagia.  
Betran'a lesne credea  
Si-n launtru-i slobodia  
Dar' Piperea i ca si dracul,  
Seie rendul si neravul.  
Déca 'n lontru ajungeá  
Bine pórt'a o 'neuia  
La feciori grozav strigá,  
Pre toti fric'a-i cuprindea.

ca nu am perit, traím si astadi asia dupa cum traím.

Se fie óre lenevi'a caus'a la neinnaintarea nóstra? Unii asia o dic; inse: fara dreptate si fara picatura de precugetare au descris toti dascalitorii streini precum si multi chiar dintre dascalitorii nostri viétia si starea poporului nostru in modul acesta, si fara cunoscintia de adevér l' au numit de un popor cu cele mai pronuntiate inclinaiuni spre lenevia, carui'a nui place nimic mai mult ca trendavia si coruptiunea betiei ect.

Sciut este de tóta suflarea invatatorilor regulele genealogice din care reese un adevér neresturnat pana acuma, si anume: ca pomul bun nu da lastare selbatice, si asemenea un popor harnic nu va avea urmasi trendavi — — apoi pe baza acestei regule naturale, acestui adevér neatacat, putem óre noi romanii sa fim un popor cu inclinaiuni spre trendavia, cand tóta lumea e plina de monumentele strabunilor, a mosilor, si parintilor nostri cari vestesc si istorisesc mereu cat de mare au fost harnici'a lor. — —

Nu este petec de pamant in tiar'a acésta care se nu scie povesti — decá ar avé graiu — ceva din trecutul romanilor, si din harnicia lor de multe ori admirata de lumea întreaga; si nu este lemn in padurile umbróse, despre care se se póta dice ca nu este udat si stropit si cu sange rumanesc!!

Sa lasem inse trecutul nostru maretiu, care nu se va mai intorce, si se privim cu atentiune in mijlocul poporului nostru de astadi.

Cine póte zice ca e lenesiu poporul nostru cand, el muncesce pentru neamti, pentru ungar, pentru rus, pentru grec si apoi, si pentru sine? Cine póte dovedi ca nu e muncitor acel popor, carele pe tóta estinderea pamentului locuit de densul, formeaza puterea lucrátore pusa in mana

streinilor, carii-o exploateaza, se folosesc de ea fara consciintia?!

Poporul nostru nu e lenesiu dare molipsit; iubesce munc'a, dar e disgustat de densa fiind-ca nu'i tinde nici un folos material; romanul nu are dela natura sangele ce l' ar trage spre trendavia, dar disgustul de munca si reu'a respalata a harniciei sale il fac — o marturisim insine se apara naintea streinilor ca un popor nedemn de chemarea sa omeneasca.

Am suferit multe veacuri subjugarea nationala, politica si economica, la carea ne-au supus neamuri streine. De aceasta subjugare, ne-am mantuit. Astadi traím in tiera libera ca ómeni liberi cu tóte drepturile cari se cuvin fapturei omenesci. Dar am suferit veacuri lungi si suferim si astadi dóra mai mult ca ori cand, de subjugarea morala la care ne-a supus si ne supune intunecul, lipsa de lumina, lipsa de invetiament. — Si de aceasta subjugare ar trebui se ne scapam cat de curand, pana nu va fi prea terziu! — —

Invatiamentul, scólele poporale la noi se afla inca intru-o stare ce lasa fórté mult de dorit; nu am ajuns inca la gradul de a potea lumina in destul poporul, si in lips'a de lumina el nu 'si cunósce libertatea sa, nu cunósce folósele morale si materiale ce 'i intind acésta libertate, nu scie sa se folosésca de densa; si manecand prin intunecul mintii sale, clas'a avutilor il tiene si 'l folosesc ca pe-o masina, — ii stórcé puterea, — il ostenesce fara ca se 'i dea in schimb vre un castig material, — cu un cuvent: il trendavesce si 'i rapesce rivna de munca.

Si grea este suferinti'a cand supusi trebuie se fim stapanirilor streine; cand siliti suntem a munci pentru streinii ce nu se gandesc nici odata: daca avem vre-un castig material seu nu; dar indoit de grea e suferintia cand sigur ne putem astepta la aceea, ca streinii sa se faca pe deplin si

stapanii morali ai nostri; si ei se ne dea lumina, dar de aceea care ar potea intuneca simtiul nostru national; pana in sfirsit se ne rapeasca si limba, cea mai scumpa comóra ce avem dela parintii nostri.

Tóte aceste suferintie ce are a le in dura poporul nostru, punandule in cumpena aflam ca urmare naturala, dela care nu sa sustras si nici nu se va potea sustrage nici un popor din lume: *molipsirea si desqustarea lui de munca in general.*

Nu vom continua cu enumerarea mai multor argumente caci reul e deja ajuns la usia, si nu trebuie se folosim timpul care costa bani cu dispute lungi si intinse, ci trebuie se ne grabim a areta poporului si cu deosebire luminatorilor lui dlor preoti invetiatori si tuturor carturarilor lui, calea, pe cat se póte de practica, ce póte asigura muncii sale folóse materiale, ceia-ce va avea urmari bune si frumóse, adeca: *imbarbatarea lui la munca.*

Natur'a, aceasta mama a universului e atat de bogata, dispune de astfel de comori: ce numera pana la infinit si reprezenta o valóre grozava. Aceste comori abia in veacul nostru au inceput a fi mai serios cercate de catre invetiati naturalisti, si cu tóta repediciunea electrica cu care a innaintat acest veac, bogatiile aceste a le naturei nu au potut fi descoperite si recunoscute decat numai pana la un prea mic numer.

Tot ce este zidit si facut de man'a atotputernicului ceresc, este facut si zidit spre a aduce folos omului, fiintiei acestei frumóse esite din man'a lui dumnedieu. Natur'a întreaga e o camara plina de comori.

Una din cela mai avute, mai estinse si mai cunoscute comori a naturei e cuprinsa in plantele (erburile, florile, samentiele si radacinele) atat cele ce cresc selbatic, prin paduri, cat si cele cultivate prin gradini.

Aceasta comóra au fost cunoscuta —

Cand in casa se bagá  
Buna sér'a toti mi-i dá:  
Buna sér'a. baba sura,  
Da-ne bani si beutura!  
Multiamim, feciori armati,  
Dar' la bab'a ce cautati.  
Ca sum slaba,  
Nici de-o tréba,  
Sum betrana, alba, sura.  
N'am nici bani, nici beutura?!Dar' Piperea-i ca si dracl  
Scie rendul si neravul,  
Pe feciori grósnic strigá  
Cu cism'a'n pament trageá:  
Alelei feciori armati,  
Voi, de lucru v'apucati,  
Pe betrana mi-o luati  
Si bine mi-o ferecati!  
Numai se n'o sugrumati!  
Si-o luá si-o ferecá,  
Nu mai poteá resuflá.  
Dara bab'a le diceá:  
Mai slabiti me ceva  
Cá ce-oi avea, tot v'oiu dá,  
Sufletul de-mi veti lasá:  
En' cautati voi dupa usia  
C'am avut o galetusia  
Pe de asuprá cu cenusia,

Si din jos cu bani merunti,  
'Mi-or' remas dela parinti!  
Dar' Piperea-i cá si dracl  
El tot nu-si lasa neravul,  
Striga aspru la feciori  
Se caute de galbiori.  
Si ei aspru mi-o stringea  
Pana manile-i plesnia.  
Dara bab'a le gráiá.  
Cat abia se 'ntielegea:  
Mai slabiti-me ceva  
Ca ce am, eu tot voiú dá,  
Sufletul de-mi veti lasá,  
Sapati pament sub orman,  
Are bab'a un cazan  
Cu taleri si galbinei  
Remasi dela mosii mei  
Si 'n almariu salba frumósa  
Chiar' de cand erám mirésa  
Facuta din bani turcesci,  
Din inele boeresci.  
Ve luati cat veti voi  
Si-mi lasati cat veti gandí.  
Toti au fost ei bani curati,  
Pe sém'a vóstra crutiati.  
Si-au luat nenumerati  
Se pornésca tovarati.  
Luara si-au mai remas

La betran'a de trait.  
Ear' la vreme de plecat  
Man'a babi-au sarutat:  
Sér'a buna, maica draga,  
Multiamim pentru belaga.  
— Se trai-ti cu bucuria,  
Sunteti pui din vitejia  
Ca-fureti crestini cu nume  
'Mi-luareti grigi'a din lume  
Ca nu mai am bani cu sume,  
Se-i numer si se-i tot frec  
De rugina se-i padiesc,  
Se port grigia de haiduci  
De haiduci de catra Turci.  
Dar' Piperea-i haiduc mare  
Cu grigia multa 'n spinare,  
Multa vorba nu facea  
Ci catra feciori graia:  
Haida-ti feciori dupa mine  
Ca la nópte n'o fi bine  
Hai se trecem Dunarea  
Ca ne ajunge poter'a;  
Hai, fecior dupa fecior,  
Calcati toti intr'un picior,  
Poter'a cand a vedea  
Se dica ca-i numa-a mea!  
Dunarea ei-o trecura  
Hora mare-mi facura

desi foarte puțin — chiar si in vremea cea veche, dar foloșele ei au fost ținute totdeauna in ascuns cu cea mai mare sfintenia, de catre toti aceia ce le-au cunoscut (dintre carii cel mai renumit au fost *Aristoteles*) ca nu cumva se fie răspândite in lume, si astfel sa se sporeasca numărul „*factorilor de minuni*“, precum se numeau densii; ci aceasta știința se aduca folosul material numai lor.

Cel din-teiu care au fost mai puțin interesat in aceasta privința, dar mai mult interesat intru răspândirea acestei științe in lume, a fost *Dioscorides* un naturalist al Greciei vechi, care pentru inteiasidata a facut lumii cunoscute vre-o 90 soiuri de plante, aratand tot deodata si folosul lor întrebuintate fiind la tamaduirea bôlêlor, adica: *singurul folos al lor material, cunoscut pe atunci.*

Dela *Dioscorides* pana in zilele noastre, a trecut un timp aprôpe de 17 veacuri si in acest timp, au devenit tot mai mare numărul invetiatiilor; si acestia, au facut cunoscut lumii un număr tot mai mare de plante folositoare, in diferite ramuri de industrie, astfel ca acestia au ajuns astazi la respectabila suma de cam 200.000 de soiuri, de plante. Ca exemplu, se presupunem acuma ca in tot universul se întrebuintaza pentru tamaduirea bôlêlor pre fiecare zi cel puțin 5 kilograme din fiecare soi de planta si se socotim de fie-care kilo un pretiu numai de cate 20 cr. vom vedea ca natura ne da numai prin plantele ei, pe fiecare zi 200.000 fl. Eata ce comora ne sta deschisa si ne invita cu placere — chiar si prin mirosul frumos si placut al ei — ca sa ne folosim de densa!!

Pământul locuit de romani, se bucura pretutindenea de cea mai bogata planta tiune a Europei, avend mai tôte plantele care sunt cautate in negutietoria; dintre cari cea mai buna parte sunt acelea ce

creste selbatic prin paduri si pe campuri fara nici o ingrijire. Si cu tôte acestea numai putine si anume: mai numai acele cultivate prin gradini, acele ce dau multa truda si slab folos, vedem ca sunt folosite sêu exploatate de popoful nostru.

Vin'a nu este a lui, o repetam inca odata, si nici nu se pôte atribui lipsei de rivna spre munca, ci numai lipsei de lumina de cunoscintia practica in acelea ce'i sunt lui de folos, precum si lipsei de luminatori destepti, cari se 'si cunosc greua dar frumos'a lor chiemare.

Catra acestia am avea un cuvent serios! catre festnicii poporului nostru si-ai luminei nostre nationale; catre dnii preoti si invetiatori ai poporului nostru, vom si credem de datorintia a ne adresa prin articolul de fatia reamintindule inca odata frumosa lor chemare si indrumendui pe calea pe cat se pôte de practica, pe care purcezend vor pôte incatva satisface datorintielor ce lise impun.

Studiati dara dlor preoti si invetiatori romani cu indiecit zel botanica, si prin contactul zilnic cel ave'ti cu poporul, punetil si pre el in cunoscintia foloșelor a acelor plante care vor fi creșcan'd prin comunitatile dvostre si cari sunt cautate si platite bine in comerțul lumii! Organisati cu scolarii comunelor D-Vostre o botanisare sistematica, nu numai știintifica ci si practica! Formati la fiesce care școla o fundatiune, un fel de casa de pastrare pentru cei seraci dintre scolari, si acestei fundatiuni, datii capitalul din marile avutii a-le naturei ce inpodobesc campiile; dati capital din plantele folositoare, selbaticice, ce ve ti aduna cu scolarii si veti forma, si veti da prin acêst'a natiunei nostre foarte mult:

*Pe de o parte v'eti asigura impartasirea de lumina civilizatoare si celor ce nu vor fi avend mijlocele de-asi cumpera cartile trebuincioșe ear pe de-alta parte: v'eti da lumii o*

*generatiune ce va șci ca nimic nu exista in lume fara a avea vre-un folos ôrecare; veti da poporului ômeni ce vor șci sa traga folos din tôte celea ce ne da natura; veti imbarbata prin aceasta la munca pe acest popor ce astazi muncește fara folos; veti fi regeneratori lui si datoriti lui de viatna scapendul de subjugarea intelektuală.*

Un scolar diligent pôte aduna in 1 ôra 1 1/2 kilo de flori de Musatiel (romonitia) d. e. care uscata va da 200 grame, reprezentand astfel o valôre reala de 10 — 12 cr. deci 60 scolari vor aduce fundatiunei școlare numai cu „romonitia“, care e atat de răspândita pe tôte campiile nostre, cel puțin 6 fl. pe zi daca vor botanisa numai o ôra pe fiecare zi.

Dar sunt plante care au o valôre mai mare ca „romonita“; astfel florile de nalba mare (*Malva arborea*) Molotru, (*Melilotus officinal*) Hameiul, (*Humulus lupulus*) si altele sute si mii; sunt apoi plante care nu au asia mare valôre, dar sunt cautate in cantitati mai mari, precum flori de soc, flori de teiu, earba de pelin s. a. care sunt tót atat de folositoare.

Formati dar dlor preoti si invetiatori inca si cu cei in versta, reuniuni betausitoare, incepeti apoi cu scolarii botanisare practica, poporala, caei astfel veti reforma poporul nostru sa fie demn a se numi nepotul Romei; formati in acest chip un comertiu national cu cele mai frumoșe comori ale naturei; desvoltati in popor zelul spre munca — folositoare, si recuroșcintia generala va fi a D-Vostre.

Dee domnedieu se ne vedem sfatul primit, si dorintia implinita.

### Expositiunea de tierra din Budapesta.

Sembata in 2 Maiu n. a. c. s'adeschis espositiunea de tierra din Budapesta, cu o serbatoria, careia asemene nu au mai vediut dunarea si paratii cei carunti ai capitalei tierei nostre

bun, dandu 'si drept prin acêsta de a schimba in tóta diua' coliba'. Deca barbatul si femeea mergean dupa pesci — densul grigea de copiii remasi acasa, si earn'a cu aceea rebonifica mancarea si locuintia, ca repara mrejele rumpete, sêu facea ciorapi.

Si chiar pre el la ajuns asia sôrte trista. Toti erau cuprinsi de compatimire.

Belter a dat ordin se se șcôta la lumina cadavrul, ce pescarii deloc implinira fara inbiere.

— Dar ôre cum a ajuns el nôptea in biserica?

Belter arunca o privire spre Gert.

— De buna sêma pietrile din zidurile derimate i-au stens vietiã! dise un pescariu.

— Se pôte! dar ce a cantat densul nôptea in biserica? șiopti Belter de non, aplecanduse pentru de a privi ranele. Ean' uitate Gert! ôre nu se pare a fi produsa ranã acêsta de o secure, seu alt instrument asemene?!

Inspectorul inca fu de acêsta parere.

— Nu pricep ce a cantat el in biserica, cand ori unde putêa se capete cortel de nôptea? dise Belter mai departe. Ômeni bun! faceti-i șieriu din scandurile aceste, apoi duceti-l si 'l inmortati.

Die gubernator! te rog pe un cuvânt, dise inspectorul punand mana pe umerul lui Belter, apoi 'l conduse printre ruine napoia unui parete unic, care a scapat nederimat, si unde nu-i vedea nime.

— Die guvernator! — continua densul respirand lung, ca cum ar da vorbirei o insemnatate mai mare — 'ti vei aduce inca aminte ce ti-am povestit eu despre lumin'a carea am vediut'o in

La pôlele codrului  
Cum e data lotrului.

(Din banat.)

\*] Din „Trandafiri si viorele“ poesii populare, culesse si arangate de Joan Pop Reteganul invetiatoriu in Saneel langa Blasiu. Apar in brosiure cate de trei côle, si fiecare brosiura costa 25 cr; se pot procura prin Cancellaria Negrutiu in Gherla [Szamosujrãr.] Red.

### Comoara.

Roman de Ioan Wachenhusen.

1. (continuare)

Baeti lui Porsberg au fost cei dintai cari ne putand infrana curiositatea sau coborit in grôpa. Ba inca bateau cu pumnii in siera, si le-a causat o nespusa bucuria impregurarea, ca langa un șieriu deschis, chiar sub altariu au aflat o lada de fer — sparta. Spre mirarea celor de sus, baeti adusera cu densii trei galbeni, gasiti in grop'a umeda. Pescarii se uitara cu doioșia la galbeni, serira cu totu in cripta, dar nu mai allara nimica. Sparsera șieriele, dar si aici nimic alta decat ôse reci, — ici colê cate un inel pe deget, dar de pretiu foarte neinsemnat. Guvernatorul inca audi, ce au aflat baetu lui Porsberg. Nu avea curagiul se ea banii dela densii, dar dorea se-i veda. Ii implinira dorintia, si densul constata ca banii sunt de pe vremea svedilor; apoi porunci se se șcôta afara lad'a gola si ruginita.

Lada de buna sêma cu o barda a fost destundata, si judecand dupa linia de aur care se vedea in ea, trebuie se fie fost plina cu galbeni, deca cumva nu a contienut si altceva dora si mai pretios.

Pe cand privea Ioan Belter lad'a din tôte partile, si radea cu un fer rugina prinsa de ea, observã, pe o lature doua picaturi de seu-prôspete. De odata ii pica aminte lampa vediuta de Gert. Arunca o privire întrebătoare asupra lui Gert, apoi sari in cripta. Aprinse o luminutia, si incepu a cauta, dar inzedar. Cand a esit eara din cripta, pescarii erau adunati la olalta, si un comisariu luase in privire altariul derimat. Femeile dand la o parte cu barbatii lor, si facura loc pe treptele cari conduceau in cripta.

Ioan Belter era sengur in cripta si 'si aranca privirea in sus chiar atuncea, cand de acolo se audira nisce strigate de inspaimantare. Baterea in palmi, si strigarile infiorătoare 'l chiamara si pre densul acolo. Cand 'l vediura, toti se aplecara naintea lui, ear densul pasi in mijlocul multimei. Femeile cu fetie palide priveau spre el.

— E Gottlieb Schmieder, care a perit de cateva dile! — dise unul — Sermanul om! Ce șirsit a trebuit se aiba.

Belter se apleca spre trepte, Veditu o fiintia cu fatia rosia, si cu per carunt mutuiat. Din capatina sdruncinata curgea si acuma sangele.

Toti recunoscera pre nefericitul om, dupa maram'a venata de grumaz, si dupa bumbii mari de cusatoriu dela sumanul seu sur. Era un pescariu batran, neinsurat, care nu mai putê seversi munci grele, si pre care cealalti il provedeau cu locuinta si mancare, pentru ce el le repara luntrele si mrejele.

Gottlieb Schmieder — fiintia acêsta de compatimit, era obiect de batjocura pentru baeti, si pentru putina mila suferea tôte. De si era cu minte întreaga, ii placea se 'l țiena lumea de ne-

Sau tînent multe serbatori ocazionale între zidurile palatului frumós din *Budapesta*, dar acele erau parte serbatorile vitejei, parte serbatorile recunoscintei fatia de ómenii mari si bine-meritati ai neamului unguresc, pentru carii natiunea magiara se scie mai bine insufletit decit noi pentru ai nostri.

Serbátórea din 2 Maiu e. nu a fost nici serbátórea vitejilor fabulóse, dar nici serbátórea de recunoscintia — ci a fost serbátórea muncii si a harniciei tiei întregi.

De astadata a pasit *Ungaria* pentru intai-data naintea lumii cu productele gatite între hotarele ei, de manile locnitorilor ei, si cu pasiul acesta. *Ungaria* a intrat în sirul neamurilor mari a le *Europiei*.

În istoria desvoltarei economice a *Ungariei* va forma ziua de 2 Maiu o. un punct anumit, dela care— deca nu ne însiela sperantia încoltita în noi se va numera o epoca noua. Pana acuma asia ne privea lumea din afara ca pre nisce popóre, cari nu se ocupa decit cu agronomia — cu lucrarea pamantului. Acuma se va convinge, ca *Ungaria* are si un comerciu desvoltat, si o industria frumósá.

Pana acuma scia lumea despre popórele din *Ungaria*, ca sunt curagióse si voinice în lupte: de acuma nainte are se scie, ca popórele *Ungariei* sunt si lucrátóre, si inbitóre de munca.

Espositiunea acésta este arangeata pe spesele tiei, si este cea prima în felul acesta. Încercari sau mai facut cu arangearea de espositiuni mai mici, dar acele erau numai teritoriale, — a unui tînent, sau a unei nationalitati, — si nu au fost arangeate de stat, de oarmuire, — ci de privati.

Asia sa arangeat la anul 1872 una în *Keeskémét*, la anul 1876 alta în *Szegedin*, la anul 1879 eara în *Székesfehérvár*, si la anul 1881 o espositiune romanésca în *Sibiu* etc. etc. dar din tóte aceste nu sa putut vedé întréga ícóna a *Ungariei*, pentru ca nici la una nu a fost reprezentata tíer'a întréga.

Dorere, ca noi romanii suntem asia de slab reprezentati si de asta-data, în acésta ícóna, care va forma temelul judecatii strainilor asupra nóstra.

Se nu cautam inse motivele!

Deschiderea espositiunii sá facut prin *Maestatea Sa* prea bunul nostru Inperat si Rege *Francisc Josif I.* ear binevenat a fost *Maestatea Sa* la intrare în espositiune: de fiul seu, principele de corona *Rudolf*.

Tata si fiul a stat dara langa olalta, fatia în fatia, si a vorbit unul catra altul, inse nu în

biserica. Nu voesc a grai de reu pre nime, si déca ar fi se depun jurament nici nu asi dice ca am cunoscut pre cineva.

Ioan Belter privi speriat asupra omului iritat.

— Povesteste mi ce ai vedint! De o camdata remane între noi!

— Acuma mi e tot una si deca nu remane între noi, pentru ca nici naintea lumii nu asi puté spune alta, decit aceea, ca doream se întrepe *Gottlieb Schmieder* — ce a cautat baronul în biserica, în nóptea aceea, si ca el a fost intru adevér? Pe *Gottlieb* l' am vedint si l' am cunoscut, acésta o pot întari si cu jurament.

— În nóptea aceea, dicei Dta?

— Da! Maneli am întrebat de densul dar nu l'au aflat; cugetau ca s'a dus în *Westroy* la lucru, si fiind ca tieneam treab'a de neînsemnata . . .

Belter incepu asi încetî fruntea, si a privi ganditoriu naintea sa, ear spatele si le propti de paretele bisericeii.

— Se nu mai vorbim acuma despre acésta tema! dise el dupa o tacere scurta. Dar déca intru adevér si-a cautat numai culcusiu pentru nópte în biserica? Biserica de mult sta se se derime, si *Gottlieb* nu a putut scie ca chiar în nóptea aceea se va întâmpla catastrofa. Se vedem inca odata locul unde a zaeut!

Gubernatorul pasi spre altariu si incepu a privi cu de amaruntul locul ndat cu sange.

Pietrii, caramidi grindi si stariaturii de fer erau resirate pe langa locul acela, dar nici una nu era de marimea cu care se se pótte stange vietia unui dormitoriu.

numele lor propria, ci în numele tiei. Acésta împregiurare a dat serbátórei o fatia ne mai vedinta pana acuma: de alta parte eara o societate, ca aceea, care de astadata a stat la laturea prea bunului nostru *Rege*, nu sá vedint în giurul nici unui dormitoriu al *Ungariei* de vre-o patru sute de ani. Cu serbátórea din 2 Maiu n. numai încoronarea Regelui din anul 1867 se mai pótte asemena, — de si acésta de acuma în multe privintie a fost mai sucésa — dar însufletirea a fost ca si pe atunce.

Despre decurgerea deschiderei espositiunii, estragem din raportele cari ne stau la îndemana urmatóarele:

Sórele placut din Maiu si reversa deja razele peste casele din capitala, cand publicul cel mare, înbracat în haine de serbátóre, cu espresiunea bucuriei si a curiositatii pe fatia, incepu a undula pe stradele largi a le capitalii tiei. Pe fiesce care casa era steagul tricolor, leganat de arpile ventului desmerdatoriu. Fie-care om calca cu pasi repedi spre a nu ajunge cumva prea terdiu la locul de bucuria; pentru ca fie-care dorea se véda momentul acela inpnunatoriu, si tot odata însufletoriu în care regele tiei va dice: *dechiar espositiunea de dechisa!*

Cam catra dicee óre incepu si publicul elegant a se trage catra espositiune. Carete una mai frumósá decit alta, inceputa a sbura pe strada asia nmita *Andrássy*. Pe timpul acesta multime de ómeni erau postati de amandoua laturile stradei acesteia, cari, de si ventul sburdant le mana pulberea tocmai în ochi se delectau cu placere în vederea trasurilor si a înbracamintelor frumóse.

Din partea casei domitóre, mai naintea plecat marele principe *Friedrich* cu sotia, dupa densul apoi principele de corona *Rudolf*—protectorul espositiunii, cu amabila-i domna *Stefania*, care a fost întâmpinat din partea multimei cu strigari însufletitóre de *„se trádca!”* Chiar astel a fost primita si trasura marelui principe *Iosif*. Dupa acestia a venit principele *Albrecht*, *Ludovic Carol*, *Victor Ludovic* cu suita lor, si în sfirsit *Maestatea Sa Regele Francisc Iosif I.* pre care multimea lá primit cu *„eljenuri”* inpunátóre, petrecandul aceste pe întreg drumul, si prin padurutia, pana la locul espositiunii.

Naintea halei (tinda) industriale, era un loc gol, rezervat pentru óspetii invitati. Inca pe la opt óre locul acesta era ocupat de curiosii cari doreau se véda pre regele si suita sa, ear la 10 óre locul acela pana la portalul cal mare era in-

— Grigiti de nefericitul! apoi trimiteți pre cineva la *Westroy* se dea de scire judelei ca a pierit o vietia ómenésca! — porunci inspectorul! Nu se pótte trage la indoiala ca eu derimarea bisericeii a cadit jertfa vietia lui; e fórte bine ca nu reman orfani de densul

Belter era fórte superat, cand esi dintre ruine tîinandu si baétul de mana. Cei curiosi erau si acuma în jurul cadavrului, dar el nu puté se l' mai privesca odata.

— E treab'a judelei! dise el. Eu nu mi sparg capul mai mult. Nu se tiene de chiamarea mea a suspitiona pre un om al carui trecut ce e drept nu l' cunósce nime, si care are purtare destul de respingátóre, dar în sfirsit e tata de familia, si nu e nimeni spre stricare. Si apoi în fine se pótte ceva devedi în contra lui?? . . . Medicul va visita mortul si si va da parerea, — eu nu voi mai turbura apa.

Inspectorului spuse se nu prea elevetésca; apoi îi strinse mana cu prietenia, si se îndeparta dela locul trist.

#### IV.

##### Baronul si cartea datoriiilor.

Gubernatorul si lua drumul spre locuintia baronului, de si o putea încungiura. Singur nu scia, de ce o face acésta.

Îi era pré batatoriu la ochi, ca baronul nu s'a aratat acolo, unde era adunat satul întreg, — ba venisera inca si din orasiul învecinat multi curiosi; dorea tare se scie, óre acasa-e?

O feréstra cu rolete verdi a locuintei ba-

desat de public. Nainte, pe lavitie, erau postate damele cele mai de frunte din capitala. Ear catra 12 óre si cealalta lature a locului gol dinaintea pavilionului, era plina de public, care se dice din partea celor presenti a fi fost reprezentat prin 10 mii de suflete. La 12 óre se audire din spre pavilionul regelui acordurile muzicii militare, care intona imnul poporal. Semnul ca regele a sosit.

Locul gol între pavilionul regelui si hala industrialia era hotarit pentru serbarea deschiderei espositiunii. Aici au decurs momentele cele mai imposante a le serbatorii tiei.

Dupa ce musica militara intona imnul poporal, se deschise usia pavilionului regal, si pe ea esi principele de corona *Rudolf* înbracat în uniforma de general al cavaleriei, primit fiind cu *„eljenuri”* resunátórie.

Cateva momente si se infatiesia si regele conducand de bratiu, pre amabila si frumósá sa nora, pre principesa de corona *Stefania*. Strigate de *„eljenuri”* care nu mai voeau se încete se audira de nou, ear musica militara intona eara imnul poporal. (Dómne tiene si protego.)

Treptete nalte a le pavilionului regal, aveau acuma urmatórea fatia: nainte statea principele de corona *Rudolf*, la mijloc regele, napoia lui principii si principesele tot parechia cu parechia, de a preapta corpul diplomatic, de-a stanga membrii ministeriului si suita curtii domnesci, ear jos la trepte ministrul de industria si comerciu *Paul de Széchenyi* si presiedint i comitetului espositiional.

Cand musica gata imnul, ear strigatele de însufletire a le publicului mai încetara, principele de corona luandusi calpagul de pe cap, cu capul desvelit îndrepta catra regele urmatórea vorbire:

*Maestate apostolica ces. regala!*

*Prea îndurat al nostru Domn!*

*Fericitoriu este momentul în care pot îndrepta umiliti rogaré catra dormitoriul tiei, ca se dea espositiunii acesteia prima si cea mai buna salutare binecuvéntória cu graul seu cráesc.*

*O mie de au s'a sustienut natiunea acésta atat în virtéjul fericirii precum si a nefericilor, si s'a format o vietia puternica pe pamantul cucerit de stramosii ei.*

*Astadi se unesc cu puteri noi tóte tierile de sub corona Stuii Stefan la o serbátóre a*

ronului era deschisa, — ear ventul scotea pe ea verigi de fum ca si cum în chilia ar fuma cineva.

În curte era linisce. Canele cel mare legat în lantiu dormea în casulia sa cuprins de lenevia

Belter simti ca-i bate inima repede, cand se vediu aprópe de feréstra. Si înfrana iritatiunea, strensa lula cu camisiul scurt între dinti, si se facu ca cauta ueltele de foc prin buzunariu, aruncand inse ochii pe feréstra în chilia.

— Ah! Dle Belter! — dise din launtru *Porsberg* — si Dta ai fost acolo? . . . Tînentul întreg alérga se véda aceea, ce noi de mult asteptam si ce în sfirsit a si venit, — mie asia mi s'a parut, ca si cum sar fi dat puscatari din spre mare, cand sa derimat acoperemantul putred al bisericeii.

Gubernatorul portului a stat la feréstra. Vediu pre baronul cum privea în cartea datoriiilor plina cu pete de unsóre si de tinta. Intru-o mana tienea péna, ear cealalta mana odieheia pe carte.

— Asia se vede dle baron. Dta esci unicul care nu se intereséza de acésta neticire!

Gubernatorul dorea se privésca adane în sufletul baronului dar acesta se uita linisecit spre el — Da, déca nu ar fi afurisitele aceste decifre, cari aréta venitul meu seu pagub'a mea!

Baronul si asedia péna pe calemariu, si incepta cu lucrul. Belter puse cotul pe feréstra mai linisecit si în credintia, ca a suspitionat omul acesta pe nedrept.

— Scii dle baron ca s'a aflat în cripta si e lada de fer? — întreba Belter.

— Am audit, dar nu a fost nimic în ea!

pacei, care are se arate lumii in- si externe icóni stalucitoare a sterii tierii de astadi, la care s'a ridicat Ungaria in timp relativ forte scurt, sub conducerea intielépta, destépta si si sacrificatore a guvernului Maestatii Tale, precum si prin patriotismul natíunei insufletite.

Acest sporiu mare si suprindietoriu al Ungariei este concentrat aicea, intru-o icóna mare si bogata de colori.

Mntea, truda si capacitatea popórelor cari locuiesc tierile de sub coróna Stului Stefan ridicand comórele naturei, le-au facut acele folosótore.

Aicia (in espositiune R.) este o revista asupra dezvoltarii Ungariei in economia de camp si de padure, in prasirea vitelor, in montanistica, industria, literatura si sciintia, arta si architectura si in invetiamentul public.

Aici avem dovedile positive despre dezvoltarea senatosa si completa la care privesc fie-care patriot cu satisfacere.

Cu bucuria vor saluta acésta inaintare a Ungariei si celalalte tieri care-stau unite sub augustul sceptru al Maestatii Tale. — ear reprezentantii natíunelor straine, carii vor studia espositiunea, vor jertji puterii si spiritului Ungariei o recunoscentia noua si drépta.

Cuprins de simtirile aceste, si petruns de aceste cugete indrept catra Maestatea Vóstra acea prea unilita rogare se binevoiti gratios a declara espositiunea de deschisa!

Acésta vorbire esita din inim'a mostenitorului de tron, a fost in mai multe renduri intre-erupta de stigatete sgomotóse a le publicului insufletit. Entusiasmul a suit inse la culme atunci cand regele deschise espositiunea cu urmatórele cuvinte:

Maréti'a serbatóre care ne-a intrunít pre toti la locul acesta, cu tot dreptul póte se ne umpla inimele de cea mai sincera bucuria, pentru ca stam naintea sjintirei unui op-care, ca rezultatul serguintei si a muncii o-

reste, a puterii spirituale si materiale, si ca castigul eluptat prin conlucrarea, factorilor activi, patrioti si practici, este chiebat nu numai a areta naintea lumii dezvoltarea tierilor de sub coróna unghéscá, ci a si vesti sus si tare, ca aceste tieri trunóse pot se ocupe loc in tota privintia in sirul statelr culturale.

Cu bucuria am venit dara, se sjintiesc cu presentia mea acésta serbatóre nationala, care in msemnatatea ei se póte pune de asupra espositiunilor de tote dilele, — si am sperantia, si o doresc, ca rezultatul satisfacand in tota privintia asteptarilor- nu numai se asecure scopurile amántite ci totodata se servéscá de imbarbatare la munca si la serguinta.

Petruns de acésta sperantia si dorintia dechiar espositiunea de deschisa!

Acésta vorbire insufleti publicul present intru atata, incat „eljenurile“ sgomotóse nu mai voeau se incete. Mii si mii de glasuri strigau „traéscá regele! traéscá mostenitorul de tron!

Ministrul president al tierii nóste dl Coloman Tisza pasi apoi naintea regelui si cu cuvintele urmatóre ii multiami in numele tierii pentru infatiesiare:

Primiti-Ve rog-Maestate! espresíunea multiamirei, care dinpreuna cu noi o sjinte astadi téra intréga- pentru ca ati binevoit, a deschide in persóna espositiunea de téra, si indura-Te prea gratios a lua in privire espositiunea!

Dupa vorbirea acésta scurta incepura de noi strigatetele de „traéscá regele!

Regele saluta apoi corpul diplomatic, A dat mana cu fie-care, si a schimbat cu mai multi cateva cuvinte Tóta conversarea inse nu a durat mai mult ca un patraru de óra. La semnul dat din partea regelui sa inceput apoi cu luarea in privire a espositiunei. ear music'a militara incepu intonarea imnului regal compus anume pentru acésta ocaziune de renumitul virtuos si compositoriu Franóise Liszt.

Nainte mergea regele conducand de bratiu pre principésa de coróna Stefania, ear de stanga

Schmieder Gottlieb cu capul sdruncinat!

— Sermanul! Cat de bine e, ca nu are nici famee nici copii! Tot deuna am spus'o batranului se incungiere biseric'a, caci mai pe urma va cadea pe el! Me duc se ved si eu dara! Nu m' am putut misca pana acuma din chilia, ca se nu pierd firul socotii, — cai si altcum sum slab de socóta, — peste opt dile am se platesc arenda pamantului . . . .

Baronul vorbind 'si lua palaria si pasi linis-cit din casa spre strada.

Chiar atuncea sosi si trasura cu judele din Westroy, carele dechiarand ca are se astepte sosirea doctorului cercual se alatura catra densii.

Belter se hotari a mai merge odata napoi. Dorea se véda ce fatia va face baronul la privirea mortului.

Porsberg cu o linisce neclatinata s'i umplu de nou lula, pasind spre biseric'a; cu asia glas si asia fatia vorbea cu judele din care se vedea triumful sau, pentru ca credea ca intru adever a avut dreptate, cand injura senatul pentru lenevia. caci eata lenevia senatului a causat moatea bietului Schmieder.

Iritatiunea guvernatorului a crescut cand se apropiara de locul unde zacea cadavrul. Cu incoardare privea spre baron, care vorbea cu judele, dar nimic nu a observat pe fatia acestuia ce ar fi fost in stare a'l trada.

Porsberg asia de cu linisce vorbea ca si alta-data; de alta parta nu areta nici cea mai mica eompatimire fatia de nefericitul om, cand porunci judele se-i ea panza de pe fatia.

Joan Belter asia credea, ca densul e cel cu inima tare; el barbatul de trei dieci si unul de ani

avend langa sine pre mostenitorul de tron. — dupa densii veneau principii si principesele, si ce-alalti óspeti presenti.

Regele a privit intreaga espositiune cu de amarantul, dand espresíun'e mai de multe ori bucuriei si multiamirei sale

Inalta societate sa retras apoi in pavilonul regal, unde regele si-a luat remas bun dela ministrii, si dela presiedintele comitetului espositional apoi a plecat catra pelatul domnese. Un patraru pe doua er,a cand san indepartat trasurile casei domnitóre de pe terenul espositiunei, insoeit' fiind de strigatetele de bucuria si de insufletire a le publicului numeros.

Departanduse membrii casei domnitóre, si publicul a inceput a se misca mai liber si mai comod. Acuma erau deschise si naintea publicului usiele espositiunei. se grabea fie-care se fie intre cei dintaiu carii intra in espositiune.

Cam la 30 de mii, au fost numarul celor ce au vizitat espositiunea in ziua prima.

### Pentru ce ne merge reu, noua plugarilor?

Cu buna séma nu sum asia be-tran ca se fiu patit prea multe, dar mam cam intors des printre fruntasii comunei nóstre, preoti si invetiatori s. a. de la carii multe am audit; dar si mai multe am vediut cu ochii mei; am vediut cum bietul plugariu trudesce, castiga si cum risipesce. Ne vaetam necontentit ca darile sunt mari. Asia e; dar sunt dari si mai mari la plugariu, si totusi el nu vre se le recunósca aceste de grele si seracitóre? Éta-le dupa cum ui-a dis'o d'atatea — ori invetiatoriul nostru in scóla de séra: Spe-sele nóstre si trebuintiele 's prea mari! Cheltuelele cari intrec venitele, astea seracesc pre plugariu. Uitative numai; o nevasta la plugariu, in ziua

carele de siesespred' sece ani ambla pe mare, avend astfel de ocupatiune in care este silit a si pune in cumpena adese-ori viatia sa propria pentru mantuirea vietiei altora — dar baronul era si mai tare de inima — ca densul. Cu sange rece, fara sintire sloboza fumul din lula, apoi 'si intorse capul spre a privi fasiile de nor care se aretau de asupra marei ca si prevestitórele viforului, pana ce panzele albe ale nailor falfaiau manate de puterea venturilor.

Baronul acesta séu e neomenos, si a fost in stare a omori pre sermanul Schmieder cand acesta la prius furand comoara din b.serica — cu acela instrument cu care a spart el si lada, — si acuma sta nesimtitoriu langa cadavrul lui. — seu e nevinovat, dar fara inima, putand sta fara cea mai mica miscare interua acolo, unde toti lacriméza. Belter incepu a se inspaimanta de omul acesta, si parasi locul trist pentru a da fatia cu inspectorul.

### V.

Fatia vediuta nóptea.

Medical cercual si-a dat parerea, si tribunalul inca si-a facut judecata.

Cel dintaiu dise: ca este cu putintia cá Gottlieb Schmieder, carele a cautat lacasui de nópte in biseric'a. inca cateva dile nainte de derimarea bisericiei se fie fost omorit de pietrile cari si atuncea cadeau din paretii; pentru ca dupa dis'a lui — raná nu era drospata, ci de cateva dile, ce cealalti nu au observat.

Membrii tribunalului in lipsa altui fir de manecare, au primit acésta presupunere si combinatiune a medicului. Pentru ca, in dilele din urma, cand dupa afirmarea pescarilor paretii incepusere

respunse Porsberg, stergandusi petele de tinta de pe degete.

— Ce e drept, noi nu am aflat nimica, dar e lucru prea evident, ca un om biclean a dus comoara din biseric'a nainte de a se derima acésta continua Belter.

— Credi éta? Baronul depuse ochilarii pe mésa. Ce pecat ca nu am aflat noi doi — comoara aceea! — Cu aceste cuvinte inchise cartea datoriiilor, puse manile in buzunarele pantalonlilor si se apropiara de feréstra.

Guvernatorul de odata ingalbeni. Vediu pe o lavitia un lampasiu din care se vedea cum a curs seul luminei. Cuvintele inspectorului de mal, incepura a prinde crediamant in inima lui.

Belter facu nisce pasi napoi cu spaima interna, si incepu a privi uimit spre baronul.

— Baetii mei — continua acesta cu voce buna — au fost la mine, si eu o bucuria nespusa mi-au aratat galbeni!

Cu cuvintele aceste scósa din buzunariu banii.

— Se intielege, de loc i-am luat de la densii, — le voi cumpera pe ei haine si papuci. Sermanului calatoriu prin lumea cealalta, care i-a dus cu sine in grópa si asia nu-i mai sunt spre folos. Dar aveam eu dreptate de Belter, cand diceam necontentit ca nefericirea nu e departe; bine ca nu sa intemplat si alta nefericire!

— Nu scii dóra ca si o viétia omenéscá a cadiut jertfa? intreba Belter privind ager in fatia baronului.

— Viétia omenéscá? Povestesen-mi casul dle Belter.

— Sub altariul derimat s'a aflat bietul batran

de astadi, nu mai póta — decát fórte rar, vechi'a din mosi stremosi remas'a opincutia, ba nu se indestulesce inca nici cu o pareche de papuci mai eftini cu 2—3 fl. ci vre dupa moda si ea papuci cu 5 fl. Ca nevast'a plugarului nu e in destulita cu o marama de cap in pretiu de 20—80 cr. ea s'a radicat la 1 fl.—5 fl. Mai nainte ambiau nevestele nóstre cu un cojoc ce trecea dela baba la nepóta, astadi ii trebue-ciurac scurteica cu 8—15 fl. tot la 2—3 ani. Camesile si pótele, ea le torcea si tiesá, de aceea si erau trainice, effine, calduróse si recorse amesurat anutimpului; acuma la tóta nevasta fie cat de seraca vei vedea camesi de bumbac, misir din cumperat, scump si care tiene numai o véra; purtau mai nainte opregele romanesci, simple fara aur. acuma toate s'numai aur, un opreg consta 50—60 fl. dar aurul de unde e? cumperat e acela pe banii capetati pe pamentul vindut la nemti. Multe siau lapadat chiar si portul cel frumos romanesc; s'or facut in chipul serboicelor, si a nemtioicilor; le trebue rochii de lana si lor, se se intréca cu dómnele; apoi de unde atata cheltuiála? trebue se vinda bietul barbat mosia; si asia cad bietii economi ca muscele. Aci e reul. Dar cine póte vindeca acest reu? Predica preotului in biserica, si invetiaturile si sfaturile invetiatoriului in scóla si afara de scóla. Dar unde e aceasta predica, si pentru ce nu se inpartasiesce poporul de ea? Apoi cum, in ce mod am puté

a crepa in tóte laturile, astfel incat nime nu cutedia nici a se apropia de biserica cu atat mai putin a intra in launtrul ei: era fórte de crediut ca inca si nainte de dirimarea bisericeii cadeau pietrii din pareti in asia marime, care era in stare a omori un om.

Accea, ca pe locul unde era corpul celui mort, ba nici in apropierea lui nu sau aflat pietrii asia de mari cari pot omori, nici nu sa luat in socotintia, pentru ca multi au umblat pe acolo nainte de a se descoperi cadavrul, si aceia nu si mai aduc aminté ore nu au dat densii in laturi pietrele cele mai mari, pentru de o putea umbla mai comod.

Asiadara nu s'a inceput investigare; din contra acea impregiurare ca s'a aflat bani si calada cu comoara a fost spartá si rapita de cuprinsul ei — s'a pus in spatele nefericitului mort, ca si cum el ar fi comis pecátul acesta.

A murit din intemplare. Multe nopti a petrecut el in biserica; cu o ocaziune binevenita a spart lada si a furat banii. Ca unde a dus el banii, si unde i-a ascuns: doreau toti se scie, si in ast'a directiune s'a inceput cercetarea.

Belter de multe ori se sfatua in treaba acésta cu inspectorul de mal intru-o chilia separata a ospetariei.

— Spune-o si naintea lezei, deca poti se o iai pe Dta! dise Belter inspectorului. Nu lasa se fie tareit prin lume numele lui Gottlieb Schmieder — ca a unui talaru si jefuitoriu de bisericii! In tóta viétia lui a fost om de omenia, care nu s'a intins nici cand la averea altuia de si era in lipsa.

noi cei mai in versta asculta si apoi si implini sfaturile invetiatoriului séu invetiatorilor nostri? De-mi fi ertat voi vorbi alta data despre temele aceste. \*)

cu stima

**Efta Ciulan,**  
plugarusi corist in Beregeu.

\*) Ti vom face loc totdeuna.

Red.

### Biserica si scóla.

#### Noua arondare a inspectoratelor.

Cu ocaziunea smodului de est-an, sau inpartit comunele apartinatóre consistoriului din Arad, de nou in inspectorate scolare. Cu totul sau format 22 de inspectorate, cu urmatórii ddni inspectori, si urmatórele, comune, puse sub ingrigirea dlor:

##### I. Inspectoratul Aradului.

Inspector: Moise BOCSIANU, protop. in Curticiu. 1. Arad, 2. Gai, 3. Cicir, 4. Micalac'a, 5. Mandrucoc, 6. Pesc'a, 7. Sambeteni, 8. Sentesi, 9. H. M. Vásárhely.

##### II. Inspectoratul Sieitinilor.

Inspector: Teodor POPOVICIU, preotu in Sieitin. 1. Bataui'a, 2. Beb'a vechia, 3. Cianadulu-unguresc, 4. Cianadulu-serbesc, 6. Nadlac, 7. Semlac, 8. Sieitini, 9. Tornia.

##### III. Inspectoratul Chisineului.

Inspector: Petru CHIRILESCU, protop. in Chitighazu. 1. Bichisiu, 2. Ciab'a, 3. Cinteiu, 4. Chisineu, 5. Chitighazu, 6. Curticiu, 7. Erdeisiu, 8. Giula-germana, 9. Giula-magiara, 10. Giula Vársiand, 11. Macea, 12. Muse'a, 13. Nadab, 14. Otlac'a, 15. Pilulu-mare, 16. Sielau, 17. Simandu, 18. Socodoru.

Inspectorul fagadu ca si va strange tóta puterea mintii, spre asi aduce aminte de icón'a veduta in nóptea aceea.

Inspectorul asia de serios lua treaba incat in nóptea viitóre se duse 'la locul acele unde era atuncea, si si revoca in minte nóptea aceea de trista aducere aminte.

Paretele bisericeii din spre apus era si acuma in sus, pomii cei mari din apropierea bisericeii inca i-a mai aflat la locul lor, si asia celelalte usior si li-a putut inchipui. Numai usia bisericeii lipsea, pe care a esit omul cu lampasiul.

Si omul acesta de sigur nu a fost batranul Schmieder, pentru ca pre acesta l'a vedut el perind printre pomii cei mari.

Asiadara doi ómeni au fost. Unul care a perit printre pomi, si altul care avea lampasiu in mana. Dar ore acest din urma fost-a baronul? Puté-ar el depune jurament pe acésta? Si apoi mai departe: Ore Schmieder murit-a in aceea nópte, de ore ce el i-a vedut pre amandoi esind afara din biserica? Ear deca omorul s'a intemplat in una din noptile urmatóre cu ce s'ar puté acésta dovedi?

Si apoi nu s'a putut densul insiela la lumin'a lampasiului? Cand cu ómenii sei urmareea pe mal contrabanditii, de cate ori nu i s'a intemplat ca la lumin'a lampeii sale credea a fi vedut ómeni, pre carii cercetandui apoi in deminétia urmatóre s'a convins ca aceia au petrecut nóptea intreaga acasa — dormind in patul lor.

Inspectorul a ajuns dara la convingere: ca consciint'a sa nu póte se suspicioneze un om cum e baronul, de si guvernatorul a vedut la densul

#### IV. Inspectorul Siriei.

Inspector: Georgiu POPOVICIU, protopresv. in Siri'a. 1. Agrisiu, 2. Araneag, 3. Covasiuti, 4. Cherechiu, 5. Curtacheriu, 6. Drauti, 7. Duud, 8. Galsi'a, 8. Maderrat, 10. Musc'a, 11. Pancot'a, 12. Siria, 13. Ternov'a, 14. Comlousiu, 15. Sinitea, 16. F Varsand.

#### V. Inspectoratul Siepreusului.

Inspector: Mihaiu STURZA, preot in Siepreusiu. 1. Apateu, 2: Cermei, 3. Somoschesiu, 4. Talposiu, 5. Berechiu, 6. Sepreusiu, 7. Santea, 8. Vadusa, 9. Zarand

#### VI. Inspectoratul Borosineului.

Inspector: Ioan CORNEA, protopresv. in Borosineu. 1. Borosineu, 2. Bogsic, 3. Sicul'a, Iermata, 5. Seleusiu-Cigirel, 6. Repsig, 7. Monioreu, 8. Morod'a.

#### VII. Inspectoratul Buteniloru.

Inspector: Constantinu GURBANU, protopresv. in Buteni. 1. Buteni, 2. Bers'a, 3. Aldesci, 4. Chisindi'a, 5. Vasó'a 6. Pausieni, 7. Cacareu, 8. Almasiu, 9. Cilu, 10. Dezn'a, 11. Rann'a, 12. Monés'a, 13. Slatina, 14. Négr'a, 15. Susani, 16. Nadalbesci, 17. Bodesci, 18. Dieci, 19. Revetisiu, 20. Rosi'a, 21. Berindeni, 22. Govojdia, 23. Siebisiu, 24. Chertisiu, 25. Mustesci, 26. Ignesci, 27. Miniadu, 28. Lazu, 29. Buhani, 30. Pragesci, 31. Donceni, 32. Selageni.

#### VIII. Inspectoratul Silindiei.

Inspector: Assentiu CHIRILA, preot in Silindia. 1. Silindia, 2. Tautiu, 3. Nadasiu, 4. Camn'a, 5. Luguzeu, 6. Jarcosiu, 7. Cuiedhiu, 8. Hodisiu.

#### IX. Inspectoratul Halmagiului.

Inspector: Ioanu GROZA, protopresviter in Halmagiu. 1. Halmagiu, 2. Ociu, 3. Halmagelu, 4. Lungsiór'a, 5. Banesci, 6. Brusturi, 7. Bodesci.

#### X. Inspectoratul Plescutiei.

Inspector: Ioanu FARCASIU, preot in Plescutia. 1. Plescutia, 2. Guravala,

lampasiul cu pete próspete de seu. Astfel de lampe se afla la tóta cas'a, — si servitoriul lui Porsberg ascultat fiind a recunoscut ca cu lampasiul acela densul a umblat prin podul siurei.

— Asia e, asia! dise Gert guvernatorului la intelnirea lor cea mai de aprópe in chili'a ospetariei — eu nu pot se pun vin'a pe altul, pentru ca dupa cum s'a convins si tribunalul, pescarii a fost toti acasa in nóptea aceea. Se póte ca a fost cineva din Westroy — dar nu pot se suspicioneze nici ocolo pre nime. De aceea, eu mai bine fac déca tac, dle Belter, pentru ca cu hotarire nu pótnic afirma, — si apoi n'asi voi se port pe sufletul meu aruncarea uevinovatilor in primejdia. Eu am femeie si copii, si nu asi puté scapa in viétia mea de urmarirea acelor nefericiti pre carii i-asi aduce eu pe nedrept — ca nevinovati — in primejdia.

— Ii pica aminte fric'a si credint'a desiarta a pescarilor. De cate ori nu si dicea el sengur: „se póte ca totusi el a fost, — si acuma ii ved mustatiiele, ochii cei mari negri, palari'a lui cea sura!“ si tot de atate-ori si facea inputare: „Ore de ce am fost eu asia de fricos si nu m' am dus de loc dupa el, — atunci apoi puteam se dic: eata! aici e martorele care póte dovedi naintea lui dumnedieu si naintea ómenilor ca e cu adeverat ce am grait!“

Belter nu l' mai sili.

— Ce nu poti lua dle pe consciint'a Dtale nici nu face! Dumnedieu v'a fi vedut, si de buna séma va deslega nodul dupa dreptate. Dar pentru aceea nu cugeta ca sufletul ti va fi mai liniscit déca tieni convingerea Dlorale inchisa in el. De

- 3. Dumbrav'a, 4. Aciuti'a, 5. Talagiu, 6. Aciu'a, 7. Vidr'a, 8. Ciuciu, 9. Maguliti'a, 10. Lazuri.

**XI. Inspectoratul Iosasielului.**

- Inspector: Georgiu LUPSPA, preot in Dieci. Iosasiel, 2. Iosasiu, 3. Finisiu, 4. Holtmizesiu, 5. Crocn'a, 6. Valea-mare, 7. Zimbru, 8. Gurahontiu, 9. Hontisioru, 10. Satureu, 11. Zeldisiu, 12. S. Bucéva, 13. Madrigesci, 14. Secasiu, 15. Bontesci. (va urma.)

**O tragedia din viéti'a de tóte dilele.**

Nu e poveste, ci 'e tristul adevér. Fantasi'a mintii omenești de multe ori sbóra peste marginile lúmei vedúte, si ajuns'a in alta lúme necunoscut'a ne aduce si ne infatúsiédia icóne, caror asemeni inzedarvom caut'a in lúmea cunoscut'a denoi, caci nu vom afla. Astfel de icóna este si aceea ce o vom schiati'a — in sirurile urmatóre, cu deosebirea, ca acésta nu au compus'o fantasi'a poetului: nu din lúmea necunoscut'a am scos'o, ci din graiul viu al ómenilor, si din actele tribunalului din Rom'a, care le póte ceti ori si cine.

S'a intemplat in Italia.

Nainte cu douadeci de ani, intr'o nópte viforósa de Noembrie s'a descoperit din partea pazitorilor de mal, in apropierea comúnei Porua, o luntritia cu hoti de contrabanda. Acestia recunoscand primejdia care-i amenintia, incercara tóte pentru mantúirea vietiei lor, dar inzedar, caci pazitorii malului inceput'a a puscari, si contrabanditii loviti de mórt'e scapara lopetile din mana si luntritia lor se sdruncina lovita de stánce. Cadavrele mortilor se adusera inca in deminétia urmatóre. la casá murei tenere a unui pescariu, — numele ei era *Amalia Vigni*. La intrebarea ei, ca unde e barbatul densei, respusera toti cu o strangere de umeri. Bieta femeé crediu a pricepe ce insemna raspunsul acesta si strangand la pept o copilitia abia de opt dile, cadu ametita la pamant. . . . Peste putina vreme *Amalia Vigni* gasi adapost la casá unui econom din comun'a mica *Aquila*, cu numele *Rosari*, si cand acesta o ruga se se invoésca a-i fi sotia legitúita: *Amalia* dede invoirea, nu in dragul lui nici a ei, ci in dragul si in interesul fetitiei, precum a spus'o ea si in fatia petitorului.

Dupa cativa ani mori *Amalia Vigni* acuma maritata *Rosari*, si fetitia ei *Nini Rosari* (asia o numeau toti) crescut'a mare, devenise féta cea mai frumósa in intreg ténutul.

Multi flacai din satul ei bá si din comúnele invecinate si-au ranit inim'a vedind pre *Nini Rosari*, dar nici unul dintre ei nu se puté fali a fi primit dela *Nini* alta destingere decat ca juca cate un joc cu el in carnaval: si deca careva indresnea a cere man'a fetei dela batranul plugariu, se alegea cu raspunsul scurt ca nu e densul cel „adeverat“ In scurt timp sciura apoi toti

fatia aceea nu te vei mantui pana in ciasul mortii, si ori si ce vei dice — aceea totusi a fost fatia cuiva. Ti aduci aminte, cand urmaream noi o luntritia, pe care erau contrabanditi, si in al caror conducatoriu credeam a vedea pre carmasiul nostru? Omul acela sa jurat si a si documentat ca nu el a fost, dar in sfirsit totusi a esit la iveala ca dieu el a fost. Dar eu nu mai vorbesc mai mult. Se nici nu mai cugetam la acésta. In fine o se ease la lumina tóte.

Cand esi Gert si Belter pe usia birtului, vedura pre baronul venind spre ei cu baetii de mana. Se pregatea a intra in ospetaria.

Nu mi-au dat baetii pace — incepu Porsberg intindendule man'a — a trebuit se merg eu ei in orasiu se cumper haine si papuci. Vedi, de ce's bunii galbenii aflati: baetii asia s de voiosi si de frumosi la fatia ca si cum astadi s' ar fi nascut. Veniti ca a mai ramas ceva diu galbeni si aceea va fi destul pentru un pocal de vin si ceva mancare, caci dieu am obosit pe drumul acest lung.

Belter, stand si acuma sub impresiunea celor vorbite cu inspectorul, arunca o privire intuneó a asupra baronului, si nu-i intinse decat numai un deget a manei drepte; asia se simti ca cum ar trece fiori prin tot corpul seu. cand ii pica aminte ca mana care o atinse el. a versat sange de om.

Baronul asia privea la densii, ca si de co-

ca cine e cel „adeverat“ In mod batjocoritoriu siopteau flacaii cu fetele din sat cand veneau dela biserica, ca intre *Nini* si batranul si ta utul *Mario*, un locutoriu din celalalt capet al satului, nu e lucru curat: si déca atare om mai cu minte tragea la indoiala scorniturile aceste, pentru ca tiena de cu neputintia a se amoresa o féta tenera si frumósa ca *Nini* intr' un om de ani cum e *Mario*, toti l' incunginrau si-i povestean cum i-au vedut cu ochii, dragostinduse la fantan'a din marginea satului.

Era intr'o duminéca deminétia.

Intreg satul furnica spre biserica de pe deal' numai *Nini* remase acasa, ea si tat'a ei *Rosari*.

De odata se audi toint unei cocii, care 'si invertea fetile pe pardoséla de naintea casei lor, si inim'a fetitiei incepu a bate mai repede.

Era *Mario* in baine de serbatóre, cu perul cel negru si frumos periat pe frunte pentru de a acoperi semnul unei rane, care ii miciora frumose-tia. *Nini* scia ce voese *Mario*, pentru ca i-a fost descoperit tóte, si *Mario* i-a fagaduit ca' si va tiena cuventul, si de aceea puse ea urechia la usia ca se auda ce vorbesc barbatii între sine.

Acestia se salutara pe scurt facanduse cunoscuti, pentru ca de si erau aprópe de olalta, inca nu se vedusera. Cand incepu apoi *Mario* a desfasura scopul venirei sale, descoperind lui *Rosari* ca *Nini* l' iubese, si ca ce s'a intemplat nuse mai póte strica' nici pe alta cale indreptat decat prin casatoria, atunci *Rosari* incepu a se mira, pentru ca densul era unicul care inca nu scia aceea ce si copii din sat o scieau; dise apoi petitorului, ca nu are nimic in contra deca féta la ales pre den sul, caci de si densa e mostenitóreá lui, tótsi nu e féta lui, si incepu apoi a povesti tóte lui *Mario*, care incepu a se inspaimenta. Ii spuse ca nevasta-sa, mam'a fetei i-a comunicat ca *Nini* e féta unui pescariu din *Sardinia* care la un atac avot ca contrabandit cu pazitorii de mal, si-a perdut vietia, si ca numele fetei cel adevérat e *Vigni*.

La tot cuventul esit din gur'a plugariului, *Mario* devenea tot mai iritat, pana ce in sfirsit cand audi numele de familia a amantei sale, omul nostru se schimba cu totul: ochii ii csira din cap intreg corpul incepu se tremure, se arunca apoi cu furia unui turbat spre batranul om si incepu al sgandara in mani, strigand din tóte puterile cu un glas regusit: „*Mint' ticalosule! Nu e ade-verat! Ea nu póte fi féta mea O dummédieule féta mea propria 'mi este amanta!* . . . Si ca un nebun esi afara trantind usile dupa sine si neascultand tipetele si vaelele ce resunau in chilia laterala.

Cand au esit credinciosii dela biserica si veneau parechia cu parechia catra casa, au aflat langa crucea din dorumul mare cadavrul lui *Mario* scaldat in sange, ear in sat circulaú seirile cele mai triste si ingrositóre. Batranul *Rosari* a murit lovit de apopleesia (guta) ear *Nini* zacea in pat gemand si din cand in cand sbierand puternic, ear langa densa o fiintia mica neputincioasa invelita in scutece — era fructul dragostei — ei un copil. Mósia esi din chilia — si in momentul a esta *Nini* — se ridica in pat hotarita a duce ceva la sfirsit. Privi la baétul de langa densa, si ea impinsa de o putere, careia nu

muo. Se póte ca nici nu cugeta el cu cel suspici-onéza ómenii acesteá, — baetii lui stateau multi-amiti pe langa densul dar l' boldeau necontentit se mérga acasa ca 's — flamandi.

— „Multiamim dle baron! Ne astépta inse la tribunal, caci cu tot pretul dorese se auda ceva din gur'a lui Gert, care in nópte aceea era in apropierea bisericeii la — panda!“

Belter dicand aceste se uita ager in fatia baronului, dar acesta nu 'si schimba fati'a cu nimic. — No! atunci dara la revedere! dise baronul si pleca cu copii catra casa.

— Vedi cat de bine e Gert, ca ai tacut! dise guvernatorul. Eu cu voea pomenii de tribunal, dar nu ajunsei nimica cu apucatur'a. Una uitasem a 'ti spune! Tribunalul a descoperit ceva inscripti-une pe lad'a ruginit'a, — dar ca ce e cupriusul inca nu sciu.

Se face pomenire de un testament care s' ar fi depus la tribunal cu multi ani mai nainte. Atata vorbeau ómenii aceia, incat dieu nu i-am priceput. Testamentul ar fi de pe vremea resbelului de si-epete ani; cam o suta de ani de atunceá, si testa-mentul nu se afla. Svedii locueau pe atucea in cas'a unde e acuma tribunalul, — cautat-au prin tóte coturile si nu au aflat nimica. Alte date nu sciu, dar acusi vom audi tóte. Dummédieu te aiba!

— Senatate buna! — — —

(va urma)

a mai putut resista, prinsa baétul in mani, fara voe ii alunecare degetele pe grumazul micai fiintie de-gețele se inlesecara unul intraltul — si *Nini Vigni devni o ucigasia, — 'si omori baétul!*

*Nini Vigni* trasa in judecata pentru faptá acésta, in septamanele trecute a stat naintea tri-bunalului din Rom'a.

Aperatoriul nefericitei fete dupa ce povesti judecatorilor intréga istoria, asia dupa cum o insi-raram si noi: roga judecatorii se privesca la nefer-ricita acúsata, care cu fatia ase usa in palme sie-dea fara a se misca pe bancá acúsatorilor. In mo-mentul acesta fiintia care mai mult parea a fi um-br'a fetei celei de demult se radica in sus si in-dreptandusi perii incaruntiti de pe frunte siopti inecet dar destul de priceput: „*Condamnate la morte!*“ (Judecatime la mórt'e!)

Judecatorii se retrasera, si cand venira eara si publicara sentintia, in intielesul careia acúsata e „nevinovata“ atunci *Nini* seri infuriata de pes caun si apoi ridiend in hohot incepu a se batjocori de judecatori strigand in ton ironic „*inocente! inocente!* (nevinovata) pana ce in sfirsit obosita de iritatie-nea multa aruncaud un blastem asupra capului ei, si asupra lúmei intregi cadu ametita in bratiéle servitorului de langa densa.

Casa nebunilor, si anume despartiemantul celor nevindecabili, a capatat dilele aceste o locuito-re noua, pre sermana *Nini*. Ea e tacuta si pacinica si nu se pré apropia de colealte colege. Cu órele se preumbla prin gradina cea mare a institutului, tie-nand pe bratii o legatura de sdrantie fara nici o forma hotarita, pre care o desmérda si o netediesce dandu-i numele cele mai frumóse de pe lúme.

Nu mai cand se apropia cate un servitoriu de densa cu scopul sei ea din mana legatura aceea, pre care beata féta o tiene de baétul ei omorit — atunci mai de semne da vietia nefericita nebuna; cu ame-uintari grozave radica ochii schinteatori asupra servitorului, se pune apoi in posita de apárare, si incepe cu gele, si in tonmóle a se ruga „*Lasati-mil! voi sciti cum 'l am eu de eu drag!*“

**Correspondintia.**

**Maialul reuniunei romane de lectura din Timisióra.**

De si timpul se aretá amenintatoriu in de cursulu dilei de Stl Georgiu si erá téma ca publicul vá fi uprit a se presentá, in localitate de véra dela „*Campul ciocarliei*“ tot usi maialul *Reuniunei romane de lectura din Timisióra* a reusit bine, caci si ceriul s'a inserinat si onoratul publicu n'au pregetat a se presentá in numer destul de considerabil atat d'n loc cat si din provintia.

O emulatiune viua s'a escat dela 6 óre incepend pana la 8 óre séra in jocul de conice seu popice. — Losurile tóte — in numer de 100 — s'au vindut a) 10 cr. — Premiul — un galben imperatesc in valóre de 5 fl. 88 cr. la castigat di *Vasilú Ignia*, cu 10 popice restornate. — Dlu *Ignia* a fost decorat ca invingatoriu cu premiul cosut in cocorda, in facia publicului intreg. —

Concertulu s'a esecutatu in salonul de véra dela 8 óre incepend dupa urmatóreá programa: 1. „*Motto*“ de *K. Kárrász* Cor barbatesc. 2. „*O nópte la tíera*“ poesia de *V. Alesandri*, declamata de *Dsióra Luisá Maxim*. 3. „*Copila tinerica*“ de *G. Dima* Cor mixt. 4. „*Elegie*“ (adagio melancolic) de *A. W. Ernt*, esecutata pre flauta de *Dl Georgiu Constantin*. 5. „*Romanul mare*“ satirade *J. Grozescu*, declamata de *Dsióra Emilia Arsenieviciu*. 6. „*Cat e tíera romanésca*“ de *Porumbescu*. Cor mixt. —

Atat Dsiórele declamatóre cat si corul Reuniunei a fost aplaudat, ear corul a trebuit serepeteze piesele s'ale asemenea si di *Constantin* a fost constrens de aplausele publicului se mai cante pre flauta inca dóua piese afara de programa —

S'a incheiat maialul cu dans si petrecere sociala care a durat para de catre diua. —

Venitul brut al petrecerei a fost 67 fl. 40 cr, spesele 58 fl. 75 cr. restul e 8 fl. 65 cr. care ca venit curat s'a predat Cassei Reuniunei.

Suprasolviri s'au incasat dela Dni: *P. Adam*, *Stefanovicu*, *Joan Radneantiu*, cate 10. — *T. Belu*, *N. Costariu*, *G. Vlass'a*, cate 60 cr. *G. Rbarovicu*, 50. cr *Oprisiu*, *Achimescu*, *Stef. Proties*, *Miculescu*, cate 20. cr. *T. Michiesu*, 10. cr. carora li se esprima multiamita publica.

**G. Traila,**  
secret. reuniunei.

**Post'a redactiunei.**

Dlu *M. Bucuresti* pe duminéca asteptam ceva. *Dlor I. V. Zsebely* si *O. Remetea* in numerul viitoriu. Red.

Proprietariu, editor si redactor respondiabil: **Teodor V. Pacatian.**

# TIPOGRAFIA

lui

## Emil Hössler.

**Timisióra, cetate, strad'a Zápolya, cas'a Mocsonyi**

provediuta cu o cantitate mare de litere de tot soiul si cu masini de cea mai noua constructiune  
pöte produce in timp scurt, in mod elegant, si cu un pretiu de tot estin ori ce tiparituri,  
cum sunt :

journal, brosiure, opuri, protocöle pentru comercianti etc.

### Deposit mare de papir si cuverte.

Se capata la moment protocöle in ori ce forma si marime, precum si tiparituri  
comunale, bisericesci, avocatiale judecatoresci etc.

## Bursa de Budapesta.

(8. Maiu. st. n. 1885.)

A) Producte:	Groutatea cal. a unei hl. in Klg.	Pretiu alor 100 kgr. dela fl. dela fl.		Valöre nominala	Se cum-para cu fl.	Se vinde cu fl.
		de la fl.	de la fl.			
Grâu din tienutul Banatului	76-77	9.45	9.86	100	102.50	103.-
Grâu din tienutul Tisei	74-78	9.70	9.85	100	102.25	103.00
Grâu din tienutul de catra amédianöpe si resarit al Ungariei	74-78	9.60	9.85	100	105.-	103.55
Secara	70-72	7.70	8.-	100	102.60	104.50
Ordiu	60-66	7.-	7.30	100	102.-	103.-
Ores	37-40	7.25	7.50	100	100.-	102.-
Cucuruz (porumb) de Banat	75	6.30	6.50	100	95.75	96.25
Cucuruz (porumb) de alt soi	73	6.30	6.90	100	106.50	107.-
Rapitia de curechiu	—	—	—	100	99.-	99.50
Rapitia de Banat	—	—	—	—	—	—
Grâu pre primavéra	—	8.18	8.20	—	—	—
Grâu pre tömna	—	9.-	9.40	—	—	—
Grâu re lun'a lui Iul-Aug.	—	—	—	—	—	—
Cucuruz pre Maiu-Jun.	—	6.30	6.40	—	—	—
Oves pre primavéra	—	7.-	7.10	—	—	—
Oves pre tömna	—	—	—	—	—	—
Capitia de curechiu pre Aug.-Sept.	—	—	—	—	—	—
Rapitia de Banat pre Jul.-Aug.	—	13.-	13.25	—	—	—
Sementia de trifoiu unguereso	—	52.-	53.-	—	—	—
Sementia de trifoiu frances	—	—	—	—	—	—
Sementia de trifoiu italian	—	—	—	—	—	—
Sementia de trifoiu rosii	—	50.-	54.-	—	—	—
Unsöre de porc din Pesta	—	53.50	54.-	—	—	—
Unsöre de porc din provincia	—	—	—	—	—	—
Slanina ung. neatumata	—	40.-	41.-	—	—	—
Slanina neatumata	—	45.-	46.-	—	—	—
Slanina atunata	—	51.-	51.50	—	—	—
Seu topit	—	40.-	41.-	—	—	—
Miere cu faguri	—	24.-	25.-	—	—	—
Miere galbena störsa	—	26.-	27.-	—	—	—
Miere alba	—	—	—	—	—	—
Céra de Kösznyö	—	—	—	—	—	—
Céra de Banat	—	—	—	—	—	—
				B) Detoria de stat:		
Rent'a de aur ung. libera de dare 6%	100	96.-	94.10	100	101.75	103.75
Rent'a de aur ung. lib ra de dare 4%	100	—	—	100	102.75	103.-
Rent'a de chartia ung. 5%	100	99.90	91.15	100	99.25	99.75
Obligatiunile imprumutului dumului de fer ung. in argint 5%	120	145.50	146.50	100	102.-	102.50
Obligatiunile de stat ale drumului de fer oriental ung. (I. emiss. 1869) 5%	100	96.25	96.50	100	100.50	100.-
Obligatiunile de stat ale drumului de fer oriental ung. (II. emiss. 1878) 5%	100	121.-	122.50	5	5.79	5.82
Obligatiunile de stat din 1876 de la drumul de fer orient. ung. in aur 5%	100	107.50	108.50	5	5.73	5.76
				8	9.76	9.78
				8	9.76	9.78
				10	12.11	12.13
				50	60.25	60.15
				C) Actiuni:		
				Divi-dende		
				Banc'a de credit gen. ung.		
				Banc'a austro-ung.		
				Banc'a comerciala ung. pestana		
				Societatea de ase-uraro gener. ungar. prima		
				Calea ferata transilvana 5%		
				Calea ferata austriaca 5%		
				Calea ferata de tienutul Tei is 5%		
				Cass'a de pastrare prim. pestana		
				D) Scrisuri fonciarie si valute:		
				Scrisuri fonciari ale instit. de cred. ung. 5%		
				Scrisuri fonciari ale banc'ei austr. ung. 5%		
				Scrisuri fonciari ale cass'ei de pastrare patriotice pestane 5%		
				Scrisuri fonciari ale banc'ei comer. ung. pestane 6%		
				Scrisuri fonciari ale instit. de credit si economii „Albina“		
				Galbini cesaro reg. de valuta		
				Galbini cesaro reg. de rotundi		
				Galbini austro-ung. de cate 8 fl. v. a.		
				Galbini austro-ung. de cate 20 fr.		
				10 marce germane		
				100 marce in bancnote imp. germ.		
				E) Cursul cambiilor de vista pre trei lune.		
				Bancele germane, pentru 100 marce in bancnote imp. germ.		
				Bruxella pentru 100 franci		
				Paris pentru 100 frahei		
				Bancele dtu Helvetia pentru 100 fran.		
				Zürich pentru 100 franci		
				Londra pent u 10 pundi sterlingi		
				Petropol pentru 100 ruble		
				Bancele italiene pentru 100 l. n. italiene		
				Interese		
				4.-		
				4.-		
				4.-		
				2.-		
				2.-		
				4.-		
				6.-		
				5.-		

Ca tipariul lui Emil Hössler in Timisióra.